Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 4. oktobra 2024*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Zaplemba premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji – Okvirni sklep 2005/212/PNZ – Direktiva 2014/42/EU – Področji uporabe – Nacionalni kazenski postopek, ki lahko privede do odvzema nezakonito pridobljenega premoženja – Neobstoj ugotovitve kaznivega dejanja – Odvzem brez obsodbe – Razlogi, ki se ne nanašajo na bolezen ali beg“

V združenih zadevah C-767/22, C-49/23 in C-161/23,

katerih predmet so predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče, Latvija) z odločbami z dne 8. decembra 2022, 31. januarja in 14. marca 2023, ki so na Sodišče prispele 12. decembra 2022, 1. februarja oziroma 16. marca 2023, v postopkih

1Dream OÜ,

DS,

DL,

VS,

JG (C-767/22),

AZ,

1Dream OÜ,

Produktech Engineering AG,

BBP,

Polaris Consulting Ltd (C-49/23),

VL,

ZS,

* Jezik postopka: latvijščina.

Lireva Investments LTD,

VI,

FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23),

ob udeležbi

Latvijas Republikas Saeima,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Arabadjiev, predsednik senata, L. Bay Larsen (poročevalec), podpredsednik Sodišča, T. von Danwitz, A. Kumin, sodnika, in I. Ziemele, sodnica,

generalni pravobranilec: P. Pikamäe,

sodni tajnik: I. Illéssy in S. Spyropoulos, administratorja,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. aprila 2024,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za 1Dream OÜ S. Bērtaitis, advokāts,

– za VS, DL, DS, A. Jaunzars, advokāts,

– za JG I. Nikuļceva in A. Voroņko, advokāti,

– za AZ R. Valdemārs, advokāts,

– za Produktech Engineering AG T. Krūmiņš in L. Liepa, advokāti,

– za BBP A. Rasa, advokāts,

– za Polaris Consulting Ltd A. Liepiņš, advokāts,

– za VL L. Lielbriede, advokāta palīdze, ter S. Oborenko in E. Rusanovs, advokāti,

– za ZS A. Ņikiforovs, jurists,

– za Lireva Investments LTD A. Rasa, advokāts,

– za VI D. Siliņa, advokāte,

– za FORTRESS FINANCE Inc. L. Baltiņa, advokāta palīdze,

– za latvijsko vlado J. Davidoviča, K. Pommere in S. Zābele, agentke,

– za češko vlado M. Smolek, T. Suchá in J. Vláčil, agenti,

– za Evropsko komisijo I. Naglis, I. Rubene, M. Wasmeier in I. Zaloguin, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 11. julija 2024

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), Okvirnega sklepa Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji (UL 2005, L 68, str. 49), Direktive 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji (UL 2014, L 127, str. 39) in načela primarnosti prava Unije.

2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru ustavnih pritožb družbe 1Dream OÜ, oseb DS, DL, VS in JG (C-767/22), osebe AZ in družb 1Dream, Produktech Engineering AG, BBP in Polaris Consulting Ltd (C-49/23), oseb VL in ZS ter družbe Lireva Investments LTD, osebe VI in družbe FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23) v zvezi z ustavnostjo nacionalnih določb o postopku za odvzem premoženja.

Pravni okvir

Pravo Unije

Okvirni sklep 2005/212

3 Člen 2(1) Okvirnega sklepa 2005/212 določa:

„Vsaka država članica sprejme potrebne ukrepe, ki ji omogočijo celotno ali delno zaplembo pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, za katere je zagrožena kazen odvzema prostosti več kot eno leto, ali premoženja v vrednosti, ki ustreza tej premoženjski koristi.“

Direktiva 2014/42

4 V uvodnih izjavah 5, 15, 16, 21 in 22 Direktive 2014/42 je navedeno:

„(5) Sprejetje minimalnih pravil bo približalo pravno ureditev držav članic na področju začasnega zavarovanja in odvzema ter tako okrepilo medsebojno zaupanje in olajšalo učinkovito čezmejno sodelovanje.

[…]

(15) Moralo bi se omogočiti, da se na podlagi pravnomočne obsodbe za kaznivo dejanje odvzamejo predmeti, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjska korist, pridobljene s kaznivim dejanjem, ali premoženje v vrednosti takšnih predmetov ali premoženjske koristi. Takšna pravnomočna obsodba je lahko izrečena tudi v okviru postopka v nenavzočnosti. Če odvzem na podlagi pravnomočne obsodbe ni mogoč, bi moralo biti pod določenimi pogoji še vedno mogoče zaseči predmete, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja in premoženjsko korist, vsaj v primeru bolezni ali bega osumljenca ali obdolženca. Vendar pa bi bil v takih primerih bolezni in bega sam obstoj postopka v nenavzočnosti dovolj za izpolnitev te obveznosti držav članic. Če je osumljenec ali obdolženec pobegnil, bi morale države članice sprejeti vse razumne ukrepe in lahko zahtevajo, da mora biti zadevna oseba prisotna v postopku odvzema ali o njem obveščena.

(16) V tej direktivi bi bilo treba bolezen razumeti kot nezmožnost osumljenca ali obdolženca, da se dlje časa ne more udeležiti kazenskega postopka, zato postopek ne more potekati pod normalnimi pogoji. Od osumljencev ali obdolžencev se lahko zahteva, da predložijo dokaz o bolezni, na primer zdravstveno potrdilo, ki bi ga sodišče moralo imeti možnost zavrniti, če meni, da ni zadovoljivo. To ne bi smelo vplivati na pravico te osebe, da jo v postopku zastopa odvetnik.

[…]

(21) Razširjen odvzem bi moral biti mogoč, kadar sodišče meni, da je bilo zadevno premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem. To ne pomeni, da je treba ugotoviti, da je bilo zadevno premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem. Države članice lahko določijo, da na primer zadošča, da sodišče po presoji verjetnosti meni ali lahko razumno domneva, da je bistveno bolj verjetno, da je bilo zadevno premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem kot z drugimi dejavnostmi. V tem okviru mora sodišče upoštevati posebne okoliščine primera, vključno z dejstvi in razpoložljivimi dokazi, na podlagi katerih bi bilo mogoče sprejeti odločitev o razširjenem odvzemu. Eno od dejstev, na podlagi katerih bi sodišče lahko sklepalo, da je bilo premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem, bi lahko bilo tudi, da je premoženje zadevne osebe nesorazmerno z njenimi zakonitimi dohodki. Države članice bi lahko predpisale tudi določeno obdobje, v katerem bi se lahko štelo, da je bilo premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem.

(22) Ta direktiva določa minimalna pravila. Državam članicam ne preprečuje, da v nacionalnem pravu določijo širše pristojnosti, na primer v zvezi s pravili o dokazih.“

5 Člen 1 te direktive določa:

„1. Ta direktiva določa minimalna pravila o začasnem zavarovanju premoženja zaradi morebitnega poznejšega odvzema in o odvzemu premoženja v kazenskih zadevah.

2. Ta direktiva ne posega v postopke, ki jih države članice lahko uporabijo za odvzem zadevnega premoženja.“

6 Člen 2 navedene direktive določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. ‚premoženjska korist‘ pomeni vsako gospodarsko korist neposredno ali posredno pridobljeno s kaznivim dejanjem; zajema lahko vse oblike premoženja in vključuje vsakršno nadaljnje ponovno vlaganje ali preoblikovanje neposredne premoženjske koristi in vse koristi, ki imajo določeno vrednost;

2. ‚premoženje‘ pomeni vsakršno premoženje, materialno ali nematerialno, premično ali nepremično, in pravne dokumente ali listine, ki izkazujejo pravni naslov ali upravičenje na takšnem premoženju;

3. ‚predmeti, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja‘ pomenijo katero koli premoženje, ki se uporablja ali je na kakršen koli način, v celoti ali delno, namenjeno storitvi kaznivega dejanja ali kaznivih dejanj;

4. ‚odvzem‘ pomeni dokončni odvzem premoženja, ki ga v zvezi s kaznivim dejanjem odredi sodišče;

[…]

6. ‚kaznivo dejanje‘ pomeni dejanje, zajeto z instrumenti iz člena 3.“

7 Člen 4 iste direktive, naslovljen „Odvzem“, določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, ki omogočajo, da se na podlagi pravnomočne obsodbe za kaznivo dejanje, ki je lahko bila izrečena tudi v okviru postopka v nenavzočnosti, bodisi v celoti bodisi delno odvzamejo predmeti, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja in premoženjska korist ali premoženje v vrednosti takšnih predmetov ali premoženjske koristi.

2. Kadar odvzem na podlagi odstavka 1 ni mogoč, vsaj v primerih, ko je razlog za takšno nezmožnost bolezen ali beg osumljenca ali obdolženca, države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da omogočijo odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja in premoženjske koristi v primerih, ko se je začel kazenski postopek v zvezi s kaznivim dejanjem, s katerim je mogoče neposredno ali posredno pridobiti gospodarsko korist, in v katerih bi osumljenec ali obdolženec lahko bil obsojen za kaznivo dejanje, če bi bil zmožen sodelovati v takšnem postopku.“

8 Člen 5 Direktive 2014/42, naslovljen „Razširjen odvzem“, v odstavku 1 določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, ki jim omogočijo, da odvzamejo, bodisi v celoti bodisi delno, premoženje, ki je v lasti osebe, obsojene za kaznivo dejanje, s katerim je mogoče neposredno ali posredno pridobiti gospodarsko korist, kadar sodišče na podlagi okoliščin primera, vključno s specifičnimi dejstvi in razpoložljivimi dokazi, kot je nesorazmerna vrednost premoženja obsojenca glede na njegove zakonite dohodke, meni, da je bilo zadevno premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem.“

9 Člen 6 te direktive, naslovljen „Odvzem tretji osebi“, v odstavku 1 določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da omogočijo odvzem premoženjske koristi ali drugega premoženja, katerega vrednost ustreza premoženjski koristi, ki jo je neposredno ali posredno na tretje osebe prenesel osumljenec ali obdolženec ali jo je tretja oseba pridobila od osumljenca ali obdolženca, vsaj v primerih, če so te tretje osebe vedele ali bi morale vedeti, da je namen prenosa ali pridobitve izogib odvzemu, in sicer na podlagi konkretnih dejstev in okoliščin, tudi ko sta bila prenos ali pridobitev opravljena brezplačno ali v zameno za znesek, ki je bistveno nižji od tržne vrednosti.“

10 Člen 8(1) in (8) navedene direktive določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da se osebam, na katere vplivajo ukrepi iz te direktive, zagotovi pravica do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja z namenom varovanja njihovih pravic.

[…]

8. V postopku iz člena 5 ima prizadeta oseba dejansko možnost izpodbijanja okoliščin primera, vključno s specifičnimi dejstvi in razpoložljivimi dokazi, na podlagi katerih se zadevno premoženje obravnava kot premoženje, pridobljeno s kaznivim ravnanjem.“

11 Člen 14(1) iste direktive določa:

„[P]rve štiri alineje člena 1 in člen 3 Okvirnega sklepa [2005/212] se nadomestijo s to direktivo za države članice, ki jih ta direktiva zavezuje […].“

Uredba (EU) 2018/1805

12 Uvodna izjava 13 Uredbe (EU) 2018/1805 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o vzajemnem priznavanju sklepov o začasnem zavarovanju in sklepov o odvzemu (UL 2018, L 303, str. 1) se glasi:

„Ta uredba bi se morala uporabljati za vse sklepe o začasnem zavarovanju in vse sklepe o odvzemu, izdane v okviru postopkov v kazenskih zadevah. ‚Postopki v kazenskih zadevah‘ je avtonomen pojem v pravu Unije, kot ga razlaga Sodišče Evropske unije, ne glede na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice. Ta pojem zato zajema vse vrste sklepov o začasnem zavarovanju in vse vrste sklepov o odvzemu, izdane v okviru postopkov v zvezi s kaznivimi dejanji, torej ne samo sklepov, ki jih ureja Direktiva [2014/42]. Zajema tudi druge vrste sklepov, ki so bili izdani brez pravnomočne obsodbe. […]“

Latvijsko pravo

13 Člen 92, prvi in drugi stavek, Latvijas Republikas Satversme (ustava Republike Latvije, v nadaljevanju: latvijska ustava) določa:

„Vsakdo ima pravico, da svoje pravice in pravne interese uveljavlja pred nepristranskim sodiščem. Vsakdo velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena v skladu z zakonom.“

14 Člen 124(6) Kriminālprocesa likums (zakon o kazenskem postopku) z dne 21. aprila 2005 (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, št. 74) v različici, ki se uporablja za dejansko stanje iz postopka v glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o kazenskem postopku), določa, da se v kazenskem postopku in v postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem nezakonit izvor premoženja šteje za dokazan, če se med izvajanjem dokazov utemeljeno domneva, da premoženje po vsej verjetnosti izvira iz kaznivih dejanj in ne iz zakonitega ravnanja.

15 Člen 125(3) tega zakona določa, da se šteje, da je bilo premoženje, ki je bilo predmet pranja denarja, pridobljeno nezakonito, če oseba, udeležena v kazenskem postopku, ne more verodostojno pojasniti zakonitega izvora tega premoženja in če lahko oseba, ki vodi postopek, na podlagi vseh dokazov domneva, da je izvor premoženja po vsej verjetnosti nezakonit.

16 Člen 126(3)[1] navedenega zakona določa:

„Če oseba, udeležena v kazenskem postopku, trdi, da premoženja ni mogoče obravnavati kot nezakonito pridobljenega, mora dokazati zakonitost izvora tega premoženja. Če v predpisanem roku ne predloži verodostojnih podatkov o zakonitosti izvora premoženja, ne more pridobiti odškodnine za škodo zaradi omejitev uporabe njenega premoženja v kazenskem postopku.“

17 Člen 626(1) tega zakona določa:

„Preiskovalec s soglasjem državnega tožilca, pristojnega za vodenje preiskave, ali državni tožilec lahko zaradi hitre rešitve premoženjskih vprašanj, ki se pojavijo v predkazenskem postopku, in zaradi ekonomičnosti postopka iz kazenskega spisa izloči elemente v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ter začne kazenski pregon, če sta izpolnjena ta pogoja:

1. vsi dokazi kažejo na to, da je bilo odvzeto ali zaseženo premoženje pridobljeno nezakonito ali je povezano s kaznivim dejanjem;

2. iz objektivnih razlogov predložitev kazenskega postopka sodišču v bližnji prihodnosti (v razumnem roku) ni mogoča ali bi povzročila neupravičene znatne stroške.“

18 Člen 627(1) do (5) zakona o kazenskem postopku določa:

„(1) Pod pogoji iz člena 626 tega zakona lahko oseba, ki vodi postopek, izda sklep o začetku kazenskega pregona zaradi nezakonite pridobitve premoženja in sodišču predloži elemente v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem.

(2) Oseba, ki vodi postopek, v svojem sklepu navede:

1. informacije o dejstvih, s katerimi je mogoče dokazati povezavo med premoženjem in kaznivim dejanjem ali nezakonit izvor premoženja, ter o elementih, ki so bili izločeni iz spisa v kazenski zadevi med preiskavo v zvezi z nezakonito pridobitvijo premoženja;

2. osebe, povezane s premoženjem;

3. ukrepe, ki jih predlaga v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem;

4. če je to primerno, oškodovanca.

(3) Sklep in priloge se predložijo rajona (pilsētas) tiesa (okrožno (mestno) sodišče).

(4) Za elemente iz spisa v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem velja zaupnost preiskave, pri čemer se lahko z njimi seznanijo oseba, ki vodi postopek, tožilec in sodišče, ki odloča o zadevi. Osebe iz člena 628 tega zakona se lahko seznanijo z elementi iz spisa z dovoljenjem osebe, ki vodi postopek, in v obsegu, ki ga ta določi.

(5) Zoper odločitev osebe, ki vodi postopek, o zavrnitvi zahteve za dostop do elementov iz spisa je mogoče vložiti pravno sredstvo pri rajona (pilsētas) tiesa (okrožno (mestno) sodišče), ki odloča o postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. Sodišče sprejme sklep, s katerim zahtevku bodisi v celoti ali deloma ugodi bodisi ga zavrne. Zoper ta sklep ni pritožbe. Da bi sodišče lahko odločilo, ali dostop do elementov iz spisa posega v temeljne pravice posameznikov ali javni interes ali ovira dosego cilja kazenskega postopka, lahko zahteva kazenski spis in vpogleda vanj.“

19 Člen 628 tega zakona določa:

„Oseba, ki vodi postopek, sklep iz člena 627 tega zakona nemudoma pošlje osumljencu ali obdolžencu in osebi, katere premoženje je bilo odvzeto ali zaseženo, če se zadevni kazenski postopek nanaša na te osebe, ali drugi osebi, ki ima lastninsko pravico nad zadevnim premoženjem […].“

20 Z zakonom z dne 7. oktobra 2021 (*Latvijas Vēstnesis*, 2021, št. 202) je bilo z učinkom od 2. novembra 2021 iz člena 628 zakona o kazenskem postopku črtano besedilo „osumljencu ali obdolžencu in.“

21 Člen 630 zakona o kazenskem postopku določa:

„(1) Sodišče pri preizkusu dokazov v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem odloči o naslednjem:

1. ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in ali je povezano s kaznivim dejanjem;

2. ali obstajajo podatki o lastniku ali zakonitem imetniku premoženja;

3. ali ima oseba zakonito pravico do premoženja;

4. o ukrepih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem.

(2) Če sodišče ugotovi, da povezava med premoženjem in kaznivim dejanjem ni bila dokazana ali da izvor premoženja ni nezakonit, sprejme sklep o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobitvijo premoženja.“

22 Člen 631 zakona o kazenskem postopku v odstavku 1 določa, da se lahko „[z]oper odločbo sodišča v desetih dneh vloži pritožba pri apgabaltiesa (regionalno sodišče)“, v odstavku 3 pa, da „lahko sodišče odločbo rajona (pilsētas) tiesa (okrožno sodišče) po preizkusu pritožbe razveljavi in izda odločbo iz člena 630 tega zakona“, zoper katero „ni pritožbe.“

Spori o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-767/22

23 Sredstva, finančni instrumenti in nepremičnine v lasti družbe 1Dream ter oseb DS, DL, VS in JG so bili v kazenskih postopkih, uvedenih v letih 2019 in 2020, zaseženi, predvsem zaradi pranja premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v velikem obsegu.

24 Ti kazenski postopki so bili ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe še vedno v fazi preiskave.

25 Oseba, ki je vodila navedene postopke, je med 12. marcem 2021 in 21. februarjem 2022 v zvezi s temi sredstvi, finančnimi instrumenti in nepremičninami sprožila postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. V ta namen je spise iz teh postopkov posredovala pristojnim sodiščem.

26 Kar zadeva, natančneje, sredstva družbe 1Dream, je Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (regionalno sodišče v Rigi, kolegij za kazenske zadeve, Latvija) 7. oktobra 2021 v pritožbenem postopku razsodilo, da so bila sredstva družbe 1Dream pridobljena nezakonito. Navedeno sodišče je zato odločilo, da jih je treba odvzeti in prenesti v državni proračun. Postopki v zvezi s premoženjem oseb DS, DL, VS in JG so bili prekinjeni.

27 Družba 1Dream ter osebe DS, DL, VS in JG so v okviru postopkov v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem pri osebi, ki je vodila postopek, na podlagi člena 627(4) zakona o kazenskem postopku vložile zahtevo za vpogled v spis. Ker je ta oseba njihovim zahtevam ugodila le delno, so se te osebe zoper sklepe pritožile.

28 Družba 1Dream ter osebe DS, DL, VS in JG so – ker jih po njihovem mnenju ureditev iz člena 627(4) in (5) zakona o kazenskem postopku postavlja v slabši položaj v primerjavi z osebo, ki vodi postopek – pri Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče, Latvija), ki je predložitveno sodišče, v zvezi s temi določbami vložile ustavne pritožbe, ker naj bi bile te določbe v neskladju s pravico do poštenega sojenja iz člena 92, prvi stavek, latvijske ustave v povezavi z Okvirnim sklepom 2005/212 in Direktivo 2014/42.

29 Predložitveno sodišče se za potrebe odločanja o teh pritožbah najprej sprašuje, ali se Okvirni sklep 2005/212 in Direktiva 2014/42 uporabljata za postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem iz člena 626(1) zakona o kazenskem postopku.

30 Navedeno sodišče v zvezi s tem pojasnjuje, da kazniva dejanja, ki se preganjajo v kazenskih postopkih v teku, ti pa so ločeni od postopkov v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, spadajo med tista iz člena 2(1) Okvirnega sklepa 2005/212 in člena 3 Direktive 2014/42.

31 Navedeno sodišče navaja tudi, da – drugače od zadev, na podlagi katerih sta bili izdani sodbi z dne 19. marca 2020, „Agro In 2001“ (C-234/18, EU:C:2020:221), in z dne 28. oktobra 2021, Komisija za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonito pridobitoto imushtestvo (C-319/19, EU:C:2021:883) – za postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem veljajo pravila kazenskega postopka.

32 Poleg tega se predložitveno sodišče sprašuje, ali člen 4(2) Direktive 2014/42 zajema odvzem premoženja v primerih, kadar obsodba ni možna iz drugih razlogov, kot sta bolezen in beg osumljenca ali obdolženca.

33 To sodišče navaja, da je namen postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem zagotoviti hitro, učinkovito in ekonomično reševanje vprašanj v zvezi z zakonitostjo izvora premoženja ali njegovo povezanostjo s kaznivim dejanjem, ki so bila izpostavljena v predkazenskem postopku. Sodišče ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, še preden je ugotovljen obstoj kaznivega dejanja ali izrečena obsodba. Poleg tega ta ugotovitev ni povezana z ugotovitvijo enega ali več kaznivih dejanj.

34 Postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem se torej začne na podlagi odločitve osebe, odgovorne za postopek, s katero iz spisa kazenskega postopka izloči elemente v zvezi s premoženjem, ki je predmet postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, če ta oseba na eni strani meni, da vsi dokazi kažejo, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito ali je povezano s kaznivim dejanjem, in na drugi strani, da iz objektivnih razlogov predložitev zadeve sodišču v bližnji prihodnosti ali v razumnem roku ni mogoča ali bi povzročila neupravičene znatne stroške.

35 V teh okoliščinah lahko oseba, ki vodi postopek, sklene zadevo predložiti sodišču, ki nato ugotavlja zgolj to, ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito ali je povezano s kaznivim dejanjem. Ko sodišče, ki mu je zadeva predložena, o tem vprašanju odloči, se šteje, da je o njem dokončno odločeno, in se v kazenskem postopku, v okviru katerega je bil sprožen postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ne obravnava več.

36 Če bi se Okvirni sklep 2005/212 ali Direktiva 2014/42 v obravnavani zadevi uporabljala, se predložitveno sodišče na drugem mestu sprašuje o obsegu pravice osebe, katere premoženje je predmet postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, do vpogleda v spis tega postopka in, če je tako, o možnosti, da se časovno ohranijo učinki določb, za katere meni, da so nezdružljive s pravom Unije.

37 V teh okoliščinah je Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali nacionalna zakonodaja, v skladu s katero nacionalno sodišče o odvzemu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, odloča v ločenem postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ki se od glavnega kazenskega postopka loči, preden se ugotovi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in je oseba spoznana za krivo, ter ki odvzem določa tudi na podlagi gradiva, izločenega iz spisa kazenske zadeve, spada na področje uporabe Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 4, in Okvirnega sklepa 2005/212, zlasti njegovega člena 2?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba zakonodajo o dostopu do gradiva zadeve v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem šteti za skladno s pravico do poštenega sojenja iz člena 47 Listine in člena 8(1) Direktive 2014/42?

3. Ali je treba načelo primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi ustavno sodišče države članice, ki odloča o ustavni pritožbi zoper nacionalno zakonodajo, ki je bila razglašena za nezdružljivo s pravom Unije, odločilo, da se uporablja načelo pravne varnosti in da se pravni učinki te zakonodaje ohranijo za obdobje, v katerem je veljala?“

Zadeva C-49/23

38 Nepremičnine v lasti osebe AZ in sredstva družb 1Dream, Produktech Engineering, BBP in Polaris Consulting so bila zasežena v okviru kazenskih postopkov, ki so bili med letoma 2012 in 2020 uvedeni zaradi pranja premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v velikem obsegu.

39 Ti kazenski postopki so bili ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe še vedno v fazi preiskave.

40 Oseba, ki je vodila navedene postopke, je med 9. aprilom in 8. junijem 2021 v zvezi s temi nepremičninami in sredstvi sprožila postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. V ta namen je spise iz teh postopkov posredovala pristojnim sodiščem.

41 Navedena sodišča so glede nepremičnin v lasti osebe AZ in sredstev družb 1Dream, Produktech Engineering in BBP ugotovila, da niso bila pridobljena nezakonito, in so postopke ustavila. V zvezi s sredstvi družbe Polaris Consulting je pristojno sodišče razsodilo, da so bila nekatera pridobljena nezakonito. Navedeno sodišče je odredilo odvzem tega premoženja v korist države in ustavilo postopek v zvezi s preostalim premoženjem.

42 Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (regionalno sodišče v Rigi, kolegij za kazenske zadeve), ki je obravnavalo pritožbe zoper navedene odločitve, je med 22. julijem in 19. oktobrom 2021 odločilo, da so bile vse nepremičnine in sredstva iz postopka v glavni stvari, tudi tisti družbe Polaris Consulting, ki še niso bili odvzeti, pridobljeni nezakonito. Zato je bilo to premoženje odvzeto in preneseno v državni proračun.

43 Ker v skladu s členom 631(3) zakona o kazenskem postopku zoper odločbe Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (regionalno sodišče v Rigi, kolegij za kazenske zadeve) ni pritožbe, so oseba AZ ter družbe 1Dream, Produktech Engineering, BBP in Polaris Consulting vložile ustavne pritožbe pri Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče), ki je predložitveno sodišče, ker naj določbe, ki takšno pritožbo onemogočajo, ne bi bile v skladu s pravico do poštenega sojenja, kot je določena v členu 92, prvi stavek, latvijske ustave v povezavi z Okvirnim sklepom 2005/212 in Direktivo 2014/42.

44 Predložitveno sodišče se pri odločanju o teh pritožbah na prvem mestu sprašuje, ali se Okvirni sklepi 2005/212 in Direktiva 2014/42 uporabljata, in sicer z istimi besedami kot v točkah od 29 do 35 te sodbe.

45 Če bi bilo treba šteti, da se ta okvirni sklep ali ta direktiva v obravnavani zadevi uporabljata, bi bilo po mnenju predložitvenega sodišča treba na drugem mestu ugotoviti, ali člen 47 Listine in člen 8(6) navedene direktive zahtevata, da se zagotovi pravica do pritožbe zoper sklep o odvzemu, prvič sprejet v pritožbenem postopku, in če je tako, preučiti, ali bi bilo mogoče časovno ohraniti učinke določb, za katere je ugotovilo, da so nezdružljive s pravom Unije.

46 V teh okoliščinah je Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali nacionalna zakonodaja, v skladu s katero nacionalno sodišče o odvzemu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, odloča v ločenem postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ki se od glavnega kazenskega postopka loči, preden se ugotovi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in je oseba spoznana za krivo, ter ki odvzem določa tudi na podlagi gradiva, izločenega iz spisa kazenske zadeve, spada na področje uporabe Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 4, in Okvirnega sklepa 2005/212, zlasti njegovega člena 2?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba pojem ‚sklep o odvzemu' v smislu Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 8(6), drugi stavek, razumeti tako, da zajema ne le sodne sklepe, s katerimi je ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in s katerimi je bil odrejen njegov odvzem, ampak tudi sklepe o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je ureditev, ki ne določa pravice oseb, povezanih s premoženjem, da izpodbijajo sklep o odvzemu, združljiva s členom 47 Listine in členom 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42?

4. Ali je treba načelo primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi ustavno sodišče države članice, ki odloča o ustavni pritožbi zoper nacionalno zakonodajo, ki je bila razglašena za nezdružljivo s pravom Unije, odločilo, da se uporablja načelo pravne varnosti in da se pravni učinki te zakonodaje ohranijo za toliko časa, dokler ustavno sodišče v svoji sodbi ne določi, kdaj naj izpodbijana določba preneha učinkovati?"

Zadeva C-161/23

47 Sredstva in nepremičnine v lasti oseb VL in ZS, družbe Lireva Investment, osebe VI in družbe FORTRESS FINANCE so bili zaseženi v kazenskih postopkih, uvedenih zaradi pranja premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v velikem obsegu.

48 Ti kazenski postopki so bili ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe še vedno v fazi preiskave.

49 Nato je oseba, ki je vodila navedene postopke, v zvezi s temi sredstvi in nepremičninami sprožila postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. V ta namen je spise iz teh postopkov posredovala pristojnim sodiščem.

50 Osebi VL in ZS, družba Lireva Investments, oseba VI in družba FORTRESS FINANCE so v okviru teh postopkov bodisi navedeni osebi bodisi sodiščem, ki so zadeve obravnavala, posredovale podatke o zakonitosti izvora svojega premoženja. Navedena sodišča so v vseh postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem z dokončnimi odločbami ugotovila, da so bila zadevna sredstva in nepremičnine iz postopkov v glavni stvari pridobljeni nezakonito. Zato so bila ta sredstva in nepremičnine odvzeti in preneseni v državni proračun.

51 Osebi VL in ZS, družba Lireva Investments, oseba VI in družba FORTRESS FINANCE so – ker jim po njihovem mnenju ureditev izvajanja dokazov iz členov od 124(6) do 125(3) in (1) zakona o kazenskem ne zagotavlja enakosti orožij v okviru navedenega postopka in posega v načelo

domneve nedolžnosti – pri Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče), ki je predložitveno sodišče, v zvezi s to ureditvijo vložile ustavne pritožbe, ker naj bi bile te določbe v neskladju s pravico do poštenega sojenja in domnevo nedolžnosti iz člena 92, prvi in drugi stavek, latvijske ustave v povezavi z Okvirnim sklepom 2005/212 in Direktivo 2014/42.

52 Predložitveno sodišče se pri odločanju o teh pritožbah na prvem mestu sprašuje, ali se Okvirni sklepi 2005/212 in Direktiva 2014/42 uporabljata, in sicer z istimi besedami kot v točkah od 29 do 35 te sodbe.

53 Če bi bilo treba šteti, da se ta okvirni sklep ali ta direktiva v obravnavani zadevi uporabljata, bi bilo po mnenju predložitvenega sodišča treba na drugem mestu ugotoviti, ali je ureditev izvajanja dokazov, ki velja za postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, združljiva s pravicami iz členov 47 in 48 Listine ter tistimi iz člena 8(1) te direktive, in če je tako, preučiti, ali bi bilo mogoče časovno ohraniti učinke določb, za katere bi ugotovilo, da so nezdružljive s pravom Unije.

54 V teh okoliščinah je Latvijas Republikas Satversmes tiesa (ustavno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali nacionalna zakonodaja, v skladu s katero nacionalno sodišče o odvzemu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, odloča v ločenem postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ki se od glavnega kazenskega postopka loči, preden se ugotovi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in je oseba spoznana za krivo, ter ki odvzem določa tudi na podlagi gradiva, izločenega iz spisa kazenske zadeve, spada na področje uporabe Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 4, in Okvirnega sklepa 2005/212, zlasti njegovega člena 2?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je mogoče šteti, da je nacionalna zakonodaja o dokazovanju, da je bilo premoženje pridobljeno s kaznivim dejanjem, v postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, kot je določeno v spornih določbah, v skladu s pravico do poštenega sojenja iz členov 47 in 48 Listine ter člena 8(1) Direktive 2014/42?

3. Ali je treba načelo primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi ustavno sodišče države članice, ki odloča o ustavni pritožbi zoper nacionalno zakonodajo, ki je bila razglašena za nezdružljivo s pravom Unije, odločilo, da se uporablja načelo pravne varnosti in da se pravni učinki te zakonodaje ohranijo za obdobje, v katerem je veljala?“

55 Zaradi povezanosti zadev C-767/22, C-49/23 in C-161/23 jih je treba za namene te sodbe združiti.

Dejansko stanje po vložitvi predlogov za sprejetje predhodne odločbe

56 Oseba VL je pri predložitvenem sodišču po vložitvi obravnavanih predlogov za sprejetje predhodne odločbe vložila predlog, naj to sodišče vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Sodišču, pojasni ali dopolni, ker je bil kazenski postopek, iz katerega je bil izločen postopek, v katerem ji je bilo premoženje odvzeto, zaključen, ne da bi bila ugotovljena njena krivda.

57 Predložitveno sodišče je ta predlog zavrnilo s sklepom z dne 30. avgusta 2024, o katerem je bilo tajništvo Sodišča obveščeno 9. septembra 2024. Opozorilo je namreč, da je Sodišču že pojasnilo, da je postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem samostojen in ločen od

kazenskega postopka, in sicer v tem smislu, da prvi ni odvisen od izida drugega. Zato je bilo v skladu z navedenim sklepom Sodišče obveščeno o tem, da postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem lahko vodi v odvzem, kazenski postopek pa se lahko nato ustavi zaradi pomanjkanja dokazov. Nazadnje je predložitveno sodišče v navedenem sklepu še dodalo, da okoliščine, na katere se sklicuje oseba VL, niso nov element.

Predloga za ponovno odprtje ustnega dela postopka

58 Osebi JG in VL sta z vlogama, vloženima v sodno tajništvo 26. avgusta oziroma 4. septembra 2024, zahtevali ponovno odprtje ustnega dela postopka.

59 Osebi JG in VL v utemeljitev svojih trditev navajata, da so v sklepnih predlogih generalnega pravobranilca obravnavana vprašanja, o katerih pred Sodiščem ni bilo razprave in ki lahko pomembno vplivajo na odločitev, ki jo mora Sodišče sprejeti v obravnavanih zadevah.

60 Oseba JG se na eni strani sklicuje na nekatere elemente v zvezi z razlago člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42, ki so izpostavljeni v teh sklepnih predlogih in o katerih naj zadevne stranke ne bi razpravljale. Na drugi strani oseba JG poudarja, da bi lahko razlaga te določbe vplivala tudi na razlago Direktive (EU) 2024/1260 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o povrnitvi in odvzemu premoženja (UL L, 2024/1260). Ker pa je bila ta direktiva sprejeta po ustni obravnavi, naj bi pomenila nov element.

61 Oseba VL navaja, da je bil kazenski postopek zoper njo zaključen, ne da bi bila ugotovljena njena krivda. Oseba VL meni, da bi bilo treba razpravljati o pravnih posledicah, ki jih je treba izpeljati iz tega, da se kazenski postopek zoper storilca kaznivega dejanja lahko ustavi, medtem ko je bil v okviru postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, uvedenega med kazenskim postopkom, že odrejen odvzem premoženja.

62 V zvezi s tem je treba spomniti, da lahko Sodišče v skladu s členom 83 svojega poslovnika po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena, ali če stranka po koncu ustnega dela postopka navede novo dejstvo, ki je odločilno za odločitev Sodišča, ali če je v zadevi treba odločiti na podlagi trditve, o kateri se še ni razpravljalo.

63 Poleg tega je treba opozoriti, da Statut Sodišča Evropske unije in Poslovnik strankam ne dajeta možnosti, da v odgovor na sklepne predloge generalnega pravobranilca predložijo stališča (sodba z dne 31. januarja 2023, Puig Gordi in drugi, C-158/21, EU:C:2023:57, točka 37 in navedena sodna praksa).

64 Poleg tega generalni pravobranilec v skladu s členom 252, drugi odstavek, PDEU popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je v skladu s statutom Sodišča Evropske unije zahtevano njegovo sodelovanje. Sodišča ne zavezujejo niti ti predlogi niti obrazložitev, ki generalnega pravobranilca privede do njih. Zato nestrinjanje stranke s sklepnimi predlogi generalnega pravobranilca, ne glede na vprašanja, ki jih ta obravnava v njih, samo po sebi ne more biti razlog, ki bi upravičeval ponovno odprtje ustnega dela postopka (sodba z dne 31. januarja 2023, Puig Gordi in drugi, C-158/21, EU:C:2023:57, točka 38 in navedena sodna praksa).

65 V obravnavani zadevi je treba najprej ugotoviti, da elementi, ki jih je oseba JG navedla v podporo svojemu predlogu za ponovno odprtje ustnega dela postopka, ne pomenijo trditev, o katerih se pred Sodiščem ni razpravljalo in na podlagi katerih bi bilo treba odločiti o obravnavanih zadevah. Natančneje, na skupni obravnavi v teh zadevah, ki se je je udeležila tudi oseba JG, so imele zadevne stranke možnost navesti pravna vprašanja, ki so po njihovem mnenju upoštevna za to, da bi Sodišče lahko odgovorilo na vprašanja predložitvenega sodišča, vključno z vprašanjem glede razlage člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42. Sodišče je v zvezi s to določbo natančneje postavilo vprašanje, glede katerega so bile zadevne stranke pozvane, naj nanj odgovorijo na obravnavi. V zvezi s trditvijo osebe JG glede Direktive 2024/1260 je treba najprej ugotoviti, da ta direktiva ni bila navedena v nobenem od predlogov za sprejetje predhodne odločbe. Poleg tega je v skladu z njenim členom 33 rok za prenos navedene direktive 23. november 2026, zato bo predložitveno sodišče takrat pristojno, da Sodišču po potrebi predloži predlog za predhodno odločanje v zvezi s to konkretno direktivo in morebitno upoštevnostjo njenih določb.

66 V zvezi z elementi, ki jih navaja oseba VL, je treba tako kot predložitveno sodišče opozoriti, da je bila med informacijami, ki jih je navedeno sodišče predložilo, že ob vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-161/23 tudi ta, da se lahko kazenski postopek, uveden proti domnevnim storilcem kaznivega dejanja, med postopkom v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem nadaljuje in zaključi brez obsodbe tega storilca, postopek v zvezi s tem premoženjem pa lahko medtem privede do odvzema. Iz tega sledi, da so imele zadevne stranke možnost predstaviti svoje stališče v zvezi s tem.

67 Sodišče nazadnje meni, da razpolaga z vsemi potrebnimi elementi, da o zadevi odloči.

68 Na podlagi navedenega Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca meni, da ni treba odrediti ponovnega odprtja ustnega dela postopka.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje v zadevah C-767/22, C-49/23 in C-161/23

69 Uvodoma je treba opozoriti, da mora Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenega s členom 267 PDEU, nacionalnemu sodišču dati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena, in iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, izluščiti elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (sodba z dne 29. julija 2024, CU in ND (Socialna pomoč – posredna diskriminacija), C-112/22 in C-223/22, EU:C:2024:636, točka 30 in navedena sodna praksa).

70 V zvezi s tem je iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari spada na področje uporabe nacionalnih pravil kazenskega postopka in da – kadar je zoper določeno osebo zaradi kaznivega dejanja uveden kazenski postopek, predložitev zadeve sodišču v bližnji prihodnosti pa iz objektivnih razlogov ne bi bila mogoča ali bi povzročila znatne neupravičene stroške – določa možnost uvedbe pregona zaradi nezakonito pridobljenega premoženja, ki lahko privede do odvzema premoženja. V skladu z navedeno ureditvijo lahko pristojno sodišče odredi odvzem premoženja, če se izkaže, da je bilo to premoženje pridobljeno nezakonito ali je povezano s kaznivim dejanjem. Vendar cilj tega

postopka ni ugotavljanje kaznivega dejanja, zaradi katerega je bil uveden kazenski postopek, in je neodvisen od ugotavljanja kaznivega dejanja s strani sodišča, ki obravnava navedena kazniva dejanja.

71 Na podlagi navedenega je treba zato šteti, da predložitveno sodišče s svojimi prvimi vprašanji v zadevah C-767/22, C-49/23 in C-161/23, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba Okvirni sklep 2005/212 in Direktivo 2014/42 razlagati tako, da se ta akta uporabljata za nacionalno ureditev, ki določa možnost, da se med kazenskim postopkom, v katerem se ugotavlja, ali je oseba storila kaznivo dejanje, uvede postopek za odvzem nezakonito pridobljenega premoženja na podlagi podatkov iz kazenskega spisa, če se v tem postopku za odvzem ne ugotavlja obstoj tega kaznivega dejanja in tudi če ni razloga v zvezi z boleznijo ali begom, zaradi katerega ta oseba ne bi bila zmožna sodelovati v postopku.

72 V zvezi s tem je treba spomniti, da sta bila Okvirni sklep 2005/212 in Direktiva 2014/42, ki v skladu s členom 14(1) delno nadomešča določbe navedenega okvirnega sklepa, sprejeta kot akta s področja pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah (glej v tem smislu sodbi z dne 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, točki 52 in 53, in z dne 28. oktobra 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, točki 32 in 33).

73 Ta akta državam članicam nalagata uvedbo skupnih minimalnih pravil o odvzemu predmetov in premoženjske koristi, povezanih s kaznivimi dejanji, zlasti z namenom olajšati vzajemno priznavanje sodnih odredb o odvzemu, sprejetih v okviru kazenskih postopkov (glej v tem smislu sodbi z dne 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, točka 56, in z dne 28. oktobra 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, točka 36).

74 S tem namenom člen 2(1) Okvirnega sklepa ter členi 4, 5 in 6 Direktive 2014/42 državam članicam nalagajo, da v nekaterih primerih določijo tak odvzem (glej po analogiji sodbo z dne 21. oktobra 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 in C-863/19, EU:C:2021:864, točka 48).

75 Opozoriti je treba, da ti primeri, kot je razvidno iz besedila določb iz prejšnje točke te sodbe, predpostavljajo obstoj povezave med odvzemom in kaznivim dejanjem. V zvezi s tem je pojem „odvzem“ v skladu s členom 2(4) te direktive opredeljen kot „dokončni odvzem premoženja, ki ga v zvezi s kaznivim dejanjem odredi sodišče.“

76 Zato se Okvirni sklep 2005/212 in Direktiva 2014/42 uporabljata samo v navedenih primerih. Takšno razmejitev področja uporabe te direktive potrjuje tudi uvodna izjava 13 Uredbe 2018/1805, iz katere izhaja, da sklepi iz Direktive 2014/42 drugače od navedene uredbe ne zajemajo vseh vrst sklepov o odvzemu, izdanih v okviru postopka v zvezi s kaznivim dejanjem.

77 V tem okviru je treba najprej opozoriti, da Direktiva 2014/42 v skladu s členom 1(1) v povezavi z njenima uvodnima izjavama 5 in 22 med drugim določa minimalna pravila o odvzemu premoženja v kazenskih zadevah.

78 Drugič, Sodišče je razsodilo, da se minimalna pravila Okvirnega sklepa 2005/212 in Direktive 2014/42 ne uporabljajo za nacionalno zakonodajo v zvezi z odvzemom predmetov in premoženjske koristi, ki izvirajo iz nezakonitih dejavnosti, ki ga odredi sodišče države članice v okviru ali po zaključku postopka, ki se ne nanaša na ugotovitev, ali je bilo storjeno eno ali več

kaznivih dejanj (glej v tem smislu sodbe z dne 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, točki 57 in 62; z dne 28. oktobra 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, točke 37, 39 in 41, ter z dne 9. marca 2023, Otdel „Mitnichesko razsledvane i razuznavane“, C-752/21, EU:C:2023:179, točka 40).

79 Natančneje, ta akta se ne uporabljata za nacionalni postopek, ki je bil sicer uveden na podlagi informacije, da je oseba obdolžena storitve določenih kaznivih dejanj, vendar se v njem ugotavlja samo to, ali bilo premoženje pridobljeno nezakonito, vodi pa se neodvisno od morebitnega kazenskega postopka zoper domnevnega storilca kaznivih dejanj in od izida takega postopka, zlasti od morebitne obsodbe navedenega storilca (glej v tem smislu sodbi z dne 19. marca 2020, „ Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, točka 60, in z dne 28. oktobra 2021, Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, točka 38).

80 Na podlagi navedenih preudarkov ni mogoče šteti, da Okvirni sklep 2005/212 ali Direktiva 2014/42 urejata postopek iz nacionalne kazenskoprocesne zakonodaje, v katerem pa se na podlagi gradiva iz spisa postopka, v katerem se ugotavlja obstoj enega ali več kaznivih dejanj, na katere se nanašata ta akta, ugotavlja zgolj to, ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, ne da bi bilo sodišče, ki odloča v postopku odvzema, v okviru tega postopka pooblaščeno za ugotavljanje obstoja takega kaznivega dejanja in ne da bi bilo to ugotovljeno v postopku, v katerem se ugotavlja obstoj enega ali več kaznivih dejanj.

81 Čeprav namreč lahko na eni strani to, da postopek za odvzem urejajo nacionalna kazenskoprocesna pravila, kaže na obstoj zahtevane povezave med postopkom za odvzem in ugotavljanjem kaznivega dejanja, pa samo po sebi ni odločilno za ugotavljanje, ali tak postopek za odvzem spada na področje uporabe Okvirnega sklepa 2005/212 ali Direktive 2014/42.

82 Na drugi strani pa člen 4(2) te direktive ne pomeni, da postopek za odvzem, katerega namen je zgolj ugotavljanje, ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, ne da bi bilo sodišče, ki o tem odloča, pooblaščeno za ugotavljanje obstoja kaznivega dejanja in ne da bi bilo tako dejanje predhodno ugotovljeno, ni izvzet s področja uporabe Okvirnega sklepa 2005/212 in Direktive 2014/42.

83 V zvezi s tem ta določba določa, da kadar odvzem na podlagi člena 4(1) Direktive 2014/42 ni mogoč – vsaj v primerih, ko je razlog za takšno nezmožnost bolezen ali beg osumljenca ali obdolženca – države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da omogočijo odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja in premoženjske koristi v primerih, ko je bil uveden kazenski postopek v zvezi s kaznivim dejanjem, s katerim je mogoče neposredno ali posredno pridobiti gospodarsko korist, in v katerih bi osumljenec ali obdolženec lahko bil obsojen za kaznivo dejanje, če bi bil zmožen sodelovati v takšnem postopku.

84 Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 27 sklepnih predlogov, so primeri, v katerih ta določba državam članica nalaga sprejetje ukrepov, ki omogočajo odvzem, opredeljeni po nasprotnem razlogovanju glede na tiste, ki so določeni v členu 4(1) Direktive 2014/42.

85 Zadnjenavedena določba se namreč nanaša na odvzem predmetov in premoženjske koristi, ki pripadajo osumljencu ali obdolžencu, ali premoženja, katerega vrednost ustreza vrednosti teh predmetov ali premoženjske koristi, ki so bili uporabljeni za kaznivo dejanje ali iz njega izvirajo in za katero je bil osumljenec ali obdolženec pravnomočno obsojen (glej v tem smislu sodbi z dne

21. oktobra 2021, Okrazhna prokuratura – Varna, C-845/19 in C-863/19, EU:C:2021:864, točka 55, in z dne 12. maja 2022, RR in JG (Začasno zavarovanje premoženja tretjih oseb), C-505/20, EU:C:2022:376, točka 50).

86 Nasprotno pa se člen 4(2) Direktive 2014/42 – kot je razvidno iz njene uvodne izjave 15 – nanaša na primer, ko taka obsodba ni mogoča, ker osumljenec ali obdolženec v določenih okoliščinah ne sodeluje v postopku, vsaj zaradi bolezni ali bega tega osumljenca ali obdolženca, je pa bil uveden kazenski postopek v zvezi s kaznivim dejanjem, s katerim je mogoče neposredno ali posredno pridobiti gospodarsko korist, in v katerem bi osumljenec ali obdolženec lahko bil obsojen za kaznivo dejanje, če bi bil zmožen sodelovati v takšnem postopku.

87 Iz tega izhaja, da odvzem, ki ga ureja člen 4(2) Direktive 2014/42, ob tem da se nanaša na „predmete, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja“ in „premoženjsko korist“ v smislu člena 2(1) in (3) te direktive, celo neodvisno od obsodbe storilca kaznivega dejanja določa, da lahko o obstoju tega kaznivega dejanja presoja sodišče, ki odloča o odreditvi odvzema.

88 Zato člen 4(2) Direktive 2014/42 ne ureja postopka, kakršen je tisti iz postopka v glavni stvari, ki omogoča hiter odvzem, njegov cilj pa ni ugotavljanje obstoja kaznivega dejanja.

89 Na podlagi navedenih preudarkov je treba zato na prvo vprašanje v zadevah C-767/22, C49/23 in C-161/23 odgovoriti, da je treba Okvirni sklep 2005/212 in Direktivo 2014/42 razlagati tako, da se ta dva akta ne uporabljata za nacionalno ureditev, ki določa možnost, da se med kazenskim postopkom, v katerem se ugotavlja, ali je oseba storila kaznivo dejanje, uvede postopek za odvzem nezakonito pridobljenega premoženja na podlagi podatkov iz kazenskega spisa, če se v tem postopku za odvzem ne ugotavlja obstoj tega kaznivega dejanja in tudi če ni razloga v zvezi z boleznijo ali begom, zaradi katerega ta oseba ne bi bila zmožna sodelovati v postopku.

Drugo in tretje vprašanje v zadevah C-767/22, C-49/23 in C-161/23 ter četrto vprašanje v zadevi C-49/23

90 Glede na odgovor na prvo vprašanje v zadevah C-767/22, C-49/23 in C-161/23 ni treba odgovoriti na preostala vprašanja v teh zadevah, ki so bila Sodišču postavljena v primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje, brez poseganja v ugotovitev predložitvenega sodišča o tem, ali se za postopke v glavni stvari uporabljata Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravici do obveščenosti v kazenskem postopku (UL 2012, L 142, str. 1) ali Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL 2016, L 65, str. 1).

Stroški

91 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Zadeve C-767/10, C-49/10 in C-161/10 se združijo za izdajo sodbe.

2. Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji in Direktivo 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji

je treba razlagati tako, da

se ta akta ne uporabljata za nacionalno ureditev, ki določa možnost, da se med kazenskim postopkom, v katerem se ugotavlja, ali je oseba storila kaznivo dejanje, uvede postopek za odvzem nezakonito pridobljenega premoženja na podlagi podatkov iz kazenskega spisa, če se v tem postopku za odvzem ne ugotavlja obstoj tega kaznivega dejanja in tudi če ni razloga v zvezi z boleznijo ali begom, zaradi katerega ta oseba ne bi bila zmožna sodelovati v postopku.

Podpisi